

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וירא

(חלק טו — שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וירא, יאיז מרחשון, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וירא ב

אשר קרא להן אביו⁸. ועיין מזה בתו"א ר"פ תולדות ע"ש. לכן ייחסו ליצחק.

ולכאורה, פירוש אאמו"ר הוא להיפך מפירוש הרמ"ז: לפירוש הרמ"ז, ש"הבאר שחפר (אברהם) הוא באר דיצחק⁹, נמצא שבטיקור הרי זו באר דיצחק, אלא שחפירת הבאר היתה ע"י אברהם; ואילו לפירוש אאמו"ר נמצא איפכא, שבעצם זוהי "באר דאברהם", אלא שכיון שיצחק חזר וחפרה, מייחס הכתוב את הבאר ליצחק.

וכיון שמובן ופשוט שע"פ תוכן ופנימיות הענין דחפירת בארות יש מקום והסברה לשני הפירושים – צריך להבין: מהו תוכן החילוק בין הפירושים, ומדוע ראה אאמו"ר – במקום להסביר את פירוש הרמ"ז (שהובא בריבוי מקומות בספרי חסידות¹⁰) – לפרש באופן אחר (והפכי)? ויש לומר, שהטעם לזה מרומז בציון¹⁰ שהוסיף אאמו"ר בסוף פירושו: "ועיין מזה בתו"א ר"פ תולדות ע"ש", כדלהלן.

ג. בתורה אור¹¹ שם מבואר, שענין ועבודת אברהם הוא בקו החסד¹² –

א. איתא בזהר¹: תלתא אינון דקיימו בסהדותא לאסהדא ואלין אינון (שלשה הם העומדים כעדות להעיד, ואלו הם), באר דיצחק, גורל, ואבנא דשוי יהושע, וכו', באר דיצחק מנלן, דכתיב (בפרשתנו²) בעבור תהי' לי לעדה וגו'.

ואינו מובן: הפסוק "בעבור תהי' לי לעדה" קאי בבאר שחפר אברהם, ולמה נקראת הבאר בזהר "באר דיצחק"?

ומבאר הרמ"ז³: "זה (בעבור תהי' לי לעדה וגו') אברהם אמרו, אלא הבאר שחפר (אברהם) הוא באר דיצחק⁴."

אבל זה גופא צריך ביאור: איך אפשר לומר שהבאר שחפר אברהם היא "באר דיצחק"?

ב. בהערות אאמו"ר על גליון הזהר כתב⁵ בענין זה: "יחס הבאר ליצחק אם שכתוב זה באברהם הוא מפני שבאר דאברהם סתמו פלשתים אחרי מותו, ויצחק חפרו מחדש, כמ"ש⁶ וישב יצחק ויחפור כו' ויקרא להן שמות כשמות⁷

(1) ח"ג רפד, ב.

(2) כא, ל.

(3) הובא בניצוצי אורות לזהר שם.

(4) ובאוה"ח לזהר: יצחק ששם את הבאר לעדות בניו ובין אבימלך כו'.

(5) נדפס בלקוטי לוי יצחק הערות לזהר שם (ע' תס).

(6) תולדות כו, יח.

(7) כ"ה בלקולו"צ שם (מלא וא"ו). אבל בכתוב חסר וא"ו. ובתו"א ר"פ תולדות שמציין מדייק ומבאר החילוקים.

(8) כפי הרמב"ן תולדות שם, לב.

(9) ובספרי אאמו"ר. וראה לקוטי לוי יצחק (לוח"א) ע' ב, "ות"ל שכיוונתי לדעתו הקדושה ז"ל זיע"א".

(10) ובפרט (כמדובר כמה פעמים) שההערות נכתבו בקיצור (מפני חוסר נייר וכו') ובכ"מ סמך על המבואר במק"א.

(11) ובארוכה – בתו"ח ר"פ תולדות.

(12) ורק שמכיון ש"כל המדות כלולות זו מזו"

מצד החסד דקדושה – תנועת האהבה, התענוג והשמחה באלקות, בהתגברות גדולה ביתר מכפי המדה" – לפיכך היתה בזה אפשרות לענין, ויסתמום פלשתים", כיון שהתרחבות דקדושה נותנת מקום ליניקה של פלשתים – התרחבות דלעומת-זה המנגדת לקדושה.

[אלא שהיניקה וההתנגדות של החיצונים אינה אפשרית בעת שמדתו של אברהם מאירה בגילוי בנפש האדם, היינו בשעה שהאור האלקי מאיר בגילוי בהאהבה והעונג, כי אם, דוקא כשהאור והעונג האלקי מתעלם, אזי יש אפשרות שתנועת ההתרחבות ופתיחת הלב תביא לידי הוללות ושמחה דקליפה.

וזהו שמדגיש הכתוב, ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם" – שדוקא לאחרי שנסתלקה האהבה דקדושה ("מות אברהם"), ונשארה רק התנועה דפתיחת הלב, אזי יש מקום להתנגדות הפלשתים ("ויסתמום פלשתים").

אבל את הבארות של יצחק לא סתמו הפלשתים – כי חפירת הבארות דיצחק היינו העבודה של יראה ופחד דקדושה, ולכן, הפלשתים שהם ה"לעומת זה" של חסד דקדושה לא יכלו לסתום את הבארות של יצחק שענינם גבורה דקדושה, כיון ש"אין ביכולת כל מדה שבלעומת-זה להיות מנגד רק למדה שכנגדו בקדושה"¹⁷.

(17) כ"ה בלקו"ת שם. ובתו"ח שם (פ"ז שמצד היראה והפחד דיצחק [לא רק שא"א להיות ממנה יניקה לקליפת פלשתים, אלא יתירה מזה] לא יוכל לישב במושב ליצים ושנא מאוד ההוללות". וראה לקמן סעיף ה'.

המשכה מלמעלה למטה; וענינו ועבודתו של יצחק הוא בקו הגבורה¹² – העלאה מלמטה למעלה.

ולכן מצינו שבאברהם כתיב¹³ "אברהם אברה", וביצחק כתיב¹⁴ "ויצחק יצחק" – כי אהבה היא ממדת החסד, ופחד (יראה) הוא ממדת הגבורה.

וע"פ החילוק בין עבודת אברהם לעבודת יצחק, מבאר רבינו הזקן שם (בתורה אור¹¹) הטעם שהבארות שחפר אברהם סתמום פלשתים, ודוקא לאחרי שיצחק חזר וחפרם מחדש ה' להם קיום – כיון שביכולת (קליפת) פלשתים להתנגד רק לקו החסד דקדושה, ולא לקו הגבורה.

ד. ביאור הענין¹⁵: פלשתים הוא מלשון "מבוי המפולש"^{15*} (פתוח מב' צדדיו); וזהו שאמרו רז"ל¹⁶ "פלשתים ליצינים היו", כיון שליצינות באה "מצד פתיחות הלב ביותר, שהוא פתוח ומפולש לכל צד".

וכיון שענין חפירת הבארות דאברהם היא העבודה של התרחבות

ו"מיוחדות זו בזו" – גם באברהם ה' (כהעלם) העבודה דקו הגבורה, וכן ביצחק – העבודה דקו החסד (אגה"ק סי"ג. ובכ"מ).

(13) ישע"י מא, ח.

(14) ויצא לא, מב.

(15) בכל הבא לקמן – ראה לקו"ת ואתחנן ה,

א. תו"ח שם פ"ו ז.

וראה גם תו"א סא, ג ואילך [הובא באוה"ת תולדות (תתח, א) – הגהות להמאמר שבתו"א ר"פ תולדות], ש"פלשתים שבקליפה הם הלצים . . הרחבת פיו כו", ושהתרחבות זו היא הלעו"ז של "בחי" התגלות השמחה בדביקות ה' בפילוש ובגילוי כו".

(15*) משנה עירובין ס"ט, ועוד.

(16) ע"ז יט, א.

צונים לקבל יניקה אפילו מהתרחבות האהבה והשמחה.

ועפ"ז מובן שלאחרי שיצחק חזר וחפר את הבארות שחפר אברהם וסתמום פלשתים, שוב לא היו הפלשתים יכולים לסותמם – כי כאשר בבארות של אברהם (עבודת האהבה והשמחה) קיימת גם החפירה של יצחק (תנועת הביטול, יראה וקבלת עול), לא תתכן מזה יניקה לחיצונים, ולכן „לא נפסק עוד נביעתם“²¹.

ו. ע"פ הביאור הנ"ל מובן, שהבארות הללו שחפר אברהם, אף שהפלשתים סתמום ויצחק חזר וחפרם מחדש, הנה גם לאחרי זה הרי הם בעיקרם בארות של אברהם – עבודה של אהבה ושמחה, ופעולת יצחק (יראה וקבלת עול) היא כדי לשמור את הקיום של האהבה והשמחה.

ולכן מפרש אאמור"ר כוונת הזהר בלשון „באר דיצחק“ [לא שעצם הבאר היא של יצחק, כפירוש הרמ"ז, אלא זהו „באר דאברהם“, ורק ש„ייחסו ליצחק“, היות שהקיום של עבודת אברהם הוא ע"י עבודת יצחק.

הוללות „צריך להקדים לה היראה שהיא ראשית העבודה וניקרה ושרשה“ – שמוזה משמע, אשר זה שיראה מונעת את היניקה של בחי' פלשתים דקליפה היא [לא רק מצד שההוללות דקליפה אינה הלעו"ז של היראה, אלא גם מצד המעלה המיוחדת שביראה.

ולהעיר שבלקו"ת שם מציין „ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יצחק וסד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים (המאמרים שבתו"א הנ"ל), ע"ש. ואכ"מ.

(21) לשון אדה"ז בתו"א ר"פ תולדות (יז, ג), והכוונה ב„נביעתם“ היא – לנביעת מי החסדים דאברהם, כמפורש בתו"ח שם פ"ז.

ה. ולא זו בלבד שהפלשתים לא יכלו לסתום את הבארות של יצחק, אלא יתירה מזו: גם הבארות של אברהם, אף שענינם חסד, לא היו הפלשתים יכולים לסתמם לאחרי שיצחק חפרם¹⁸.

והסברת הענין:

תכונת מדת האהבה קשורה עם הרגש המציאות („יש מי שאוהב“), אבל יראה (וקבלת עול) היא בחי' ביטול (המציאות)¹⁹. ולכן, כאשר עבודת האדם היא רק באהבה ושמחה בלבד, הרי להיותו בתנועה של „ישות“ – עם היותה ישות דקדושה – יכול לבוא מזה לישות כפשוטה, ומהתרחבות דקדושה, שעומד בה בשעת התפלה, יפול לאח"ז בהתרחבות דקליפה – הוללות וליצנות; אבל כאשר העבודה היא גם ביראה וקבלת עול, דהיינו תנועת הביטול והיפך הישות – הנה ביטול זה אינו מניח²⁰ שיוכלו החי-

(18) כן מפורש בתו"ח שם.

(19) תו"א קיד, ד. ביאורה"ז פא, א. ובכ"מ (ראה בהמציין בס' הערכים ח"ב ד"א ע' רעט ואילך).

(20) בלקו"ת שם, שהטעם ש„אין להוללות ושמחה דקליפה יכולת כלל לעמוד נגד מדת היראה והפחד דקדושה“ הוא לפי ש„אינו כלל לעומת זה של היראה“ [ושם, שגם היראה כשהיא רק לבדה, יש לה ג"כ מנגד מבחי' הגבורה דקליפה ורק ע"י הצטרפות והתכללות ב' המדות דקדושה (אהבה ויראה), אז (דוקא) לא יוכלו המנגדים שבמעומת זה לנגוע בהן]. אבל בבאורי הזהר שם, שמצד הביטול שביראה, אין בה גם בחי' מקור להסתעפות יניקת החיצונים. ולהעיר גם מתו"ח שם, שמצד היראה והפחד „הוא מרגיז מאד על יצה"ר .. ומדחה אותו בשמאל דוחה .. לבנע הרע מקרבו“.

ולהעיר גם מהמבואר בתו"א בשלח (סא, ד), שבכדי שמהשמחה דקדושה לא יפול בשמחה של

וביטול; אלא שמצד גודל מעלת השמחה²⁵ צריך להיות אצלו גם קו השמחה (אבל השמחה צריכה להיות בהעלם²⁶).

אבל מהמבואר בתורה אור (ריש פרשת תולדות) שע"י ה"חפירה דאבר" הם לא נפסק עוד נביעתם" (של הבארות שחפר אברהם), מוכח, שהפעולה של יצחק (קו הגבורה) היא בכך שעל ידו נעשה הקיום של הבארות דאברהם – העבודה דאהבה ושמחה.

והיינו, שהעבודה היא בקו האהבה²⁷ (והשמחה), כמאמר הזהר²⁸ „לית פולחנא כפולחנא דרחימותא“, אלא בכדי ש"יתקיים בו השמחה .. צריך להקדים לה היראה"²⁹ וקבלת עול מלכות שמים.

(משיחת ש"פ וילך תשל"ה)

(25) ראה רמב"ם סוף הלכות לולב. תניא פכ"ו. ועוד.

(26) להעיר מלקו"ת שמע"צ (פח, ד) שבכל השנה (משא"כ ביו"ט) „השמחה גנוזה בעבודה“.

(27) ראה קונטרס העבודה פ"א ופ"ג.

(28) כן הובא בכ"מ בדא"ח (ראה לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ). ובזח"ב נה, ב: לית לי' פולחנא לקב"ה (אלא) כמה רחימותא. ובזח"ג רסז, א: „דלית לך פולחנא כמו רחימותא דקב"ה“.

(29) תו"א סא, ד.

ז. וההסברה בפירוש הרמ"ז ע"פ תורת החסידות:

חפירת בארות (בכללות) היא ענין העבודה מלמטה למעלה, שבאה מצד קו הגבורה דיצחק – כמבואר בכמה מקומות²². ולכן מפרש הרמ"ז שהבאר בעיקרה שייכת ליצחק („באר דיצחק“), קו הגבורה; אלא שהיתה בזה גם הפעולה של אברהם, קו החסד.

ויש להוסיף: בזהר כאן אין מדובר אודות הבאר גופא, אלא על ענין ה"עדות" שבבאר, ולכן נקראת „באר דיצחק“, כיון שענין ה"עדות" הוא לפעול את „קיום" הענין שעליו מעידים (שהרי העדות מבטלת את הערעורים על הדבר)²³, וקיום הבאר נפעל ע"י יצחק, כנ"ל²⁴.

ח. והענין בעבודת האדם: עבודתו של אדם מישראל צריכה להיות ביראה

(22) ראה תו"א שם ובתו"ח שם פ"ד, שהטעם שיצחק חפר בארות, לפי „שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה“. ובתו"ח שם (רפ"ה. וראה תו"א שם): למה אנו מוצאים בתורה דגם אברהם איש החסד הי' עוסק ג"כ בחפירת בארות.

(23) גדר עדות זו ע"פ פשוטו של מקרא ראה לקו"ש חיי"ט ע' 331 ואילך.

(24) עפ"ז יומתק פי' האוה"ח דלעיל הערה 4.

